

Predstavitev projekta

Spodbujamo zelena delovna mesta

pred 1. nacionalno konferenco Spodbujamo zelena delovna mesta

Vsebina paketa:

1. Ozadje in namen projekta
2. Projektne aktivnosti
3. Predstavitev sektorjev s potencialom razvoja zelenih delovnih mest
4. Projektna skupina
5. Strokovna skupina in anketa med njenimi člani
6. Intervju s Svenom Hergovichem, Avstrijska zvezna delavska zbornica

Kontaktne informacije

Gaja Breclj, vodja projekta
Iva Gruden, vodja komuniciranja
Umanotera, Slovenska fundacija za trajnostni razvoj
iva@umanotera.org, 01 439 7100
www.zelenadelovnamesta.si (v pripravi), www.umanotera.org
www.facebook.com/zelenadelovnamesta
www.twitter.com/ZelenaDM (oznaka za konferenco: #ZDMkonf)

Projekt "Spodbujamo zelena delovna mesta" izvaja Umanotera, Slovenska fundacija za trajnostni razvoj. Medijski partner projekta je Dnevnik, d.d. Projekt je ena izmed akcij partnerstva na področju komuniciranja evropskih vsebin med Evropsko komisijo, Vlado Republike Slovenije in Evropskim parlamentom. Vsebine, objavljene v zvezi s projektom, ne predstavljajo uradnega stališča Evropske komisije, Vlade Republike Slovenije ali Evropskega parlamenta.

1. Ozadje in namen projekta

Prioritete strategije Evropa 2020 spodbujajo pametno, trajnostno in vključujočo rast konkurenčnega, nizkoogljičnega in na virih učinkovitega gospodarstva. Eden izmed pglavitnih ciljev strategije je razvoj gospodarstva in njegove konkurenčnosti na globalni ravni ob hkratni preobrazbi v nizkoogljično gospodarstvo do leta 2050. Ukrepi za blaženje podnebnih sprememb in za prilagajanje njihovim učinkom lahko, poleg izpolnitve mednarodnih in EU zavez, v obdobju soočanja s posledicami finančno-gospodarske krize pomembno prispevajo k inovativnosti, mednarodni konkurenčnosti, gospodarskemu razvoju in ustvarjanju novih delovnih mest ter s tem k implementaciji Strategije za rast in delovna mesta Evropa 2020 v Evropski uniji in Republiki Sloveniji. Prehod na nizkoogljično družbo s sabo potegne redefiniranje večine delovnih mest v skorajda vseh sektorjih. Poleg tega se med ključnimi sektorji, ki bodo po predvidevanjih v prihodnje ustvarjali nova delovna mesta v EU, navedena navajajo zelena delovna mesta. Prehod na nizkoogljično zeleno gospodarstvo bo imel različne učinke, ne le v smislu obsega potrebnih novih znanj, temveč tudi v primerjavi z znanimi zahtevami poklicnih kvalifikacij in ustaljenega procesa šolanja. Za podporo zelenemu, z viri gospodarnemu gospodarstvu in njegov razvoj, bodo med drugim ključni spodbudni trgi dela in predstava o potrebnih spretnostih. Med ukrepi bo med drugim potrebno predvideti sodelovanje med visokošolskimi ustanovami, gospodarstvom, poklicnim usposabljanjem in šolskim sistemom na splošno, javnim sektorjem in civilno družbo, ustvarjanje novih akademskih specializacij in boljši sistem predvidevanja potreb po delovnih mestih.

Za Slovenijo je za doseganje ciljev strategije za področje zaposlovanja relevanten splošen cilj – 75 % stopnja zaposlenosti do leta 2020 za starostno skupino 20-65 let. Smernice za zaposlovanje držav članic, ki jih je Slovenija pri doseganju ciljev dolžna upoštevati, kot eno izmed možnosti ustvarjanja delovnih mest omenjajo tudi zelena delovna mesta.

Čeprav obstaja v Sloveniji vrsta sektorjev, kjer najdemo zelena delovna mesta, je njihova prepoznavnost in razvojnih priložnosti, ki jih ta prinašajo, premajhna. Zato je pomembno, da zelena delovna mesta in njihov potencial na ustrezen način predstavimo ciljnim javnostim in spodbudimo povezovanje različnih akterjev (gospodarstvo, svetovalci zaposlitve, lokalne skupnosti, stroke po sektorjih, nevladni sektor idr.).

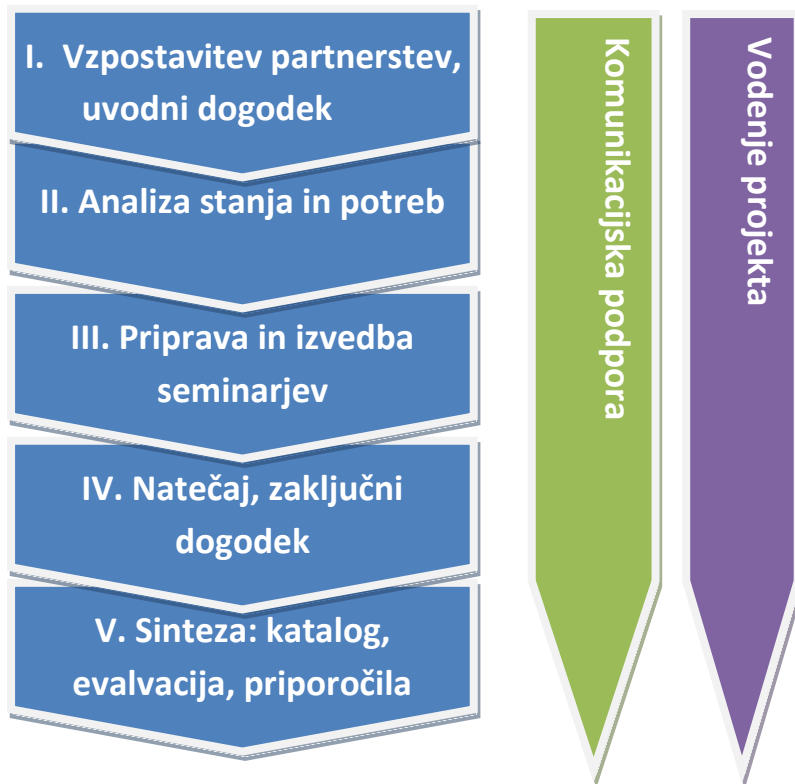
Namen projekta je:

- izboljšati razumevanje in poznavanje zelenih delovnih mest ter dvigniti osveščenost o tem, kaj sploh so zelena delovna mesta in kakšne razvojne priložnosti prinašajo;
- celostno predstaviti problematiko zelenih delovnih mest v povezavi z zelenim gospodarstvom;
- spodbuditi povezovanje različnih akterjev na področju zelenih delovnih mest s ciljem spodbujanja oblikovanja pogojev za ustvarjanje zelenih delovnih mest.

Ciljne skupine:

- lokalne skupnosti in organizacije, ki povezujejo lokalne skupnosti,
- podjetja in kooperative,
- ministrstva in vladne službe,
- regionalne razvojne agencije in regionalne energetske agencije,
- interesna in strokovna združenja,
- specializirane javne ustanove za razvoj kadrov, usposabljanja in izobraževanja,
- izobraževalna, strokovna in znanstvena javnost,
- svetovalci za zaposlitve in ponudniki usposabljanj,
- socialni partnerji,
- civilna družba,
- banke in skladi,
- (bodoči) mladi iskalci zaposlitve,
- splošna javnost.

2. Projektne aktivnosti



Projekt poteka v petih fazah:

- | | |
|---|------------------------------|
| I. Vzpostavitev partnerstev, uvodni dogodek | oktober – november 2013 |
| II. Analiza stanja in potreb za razvoj zelenih delovnih mest v Sloveniji | november 2013 - februar 2014 |
| III. Priprava in izvedba seminarjev za svetovalce zaposlitve, lokalne skupnosti in podjetja | februar - oktober 2014 |
| IV. Javni natečaj in zaključni dogodek | marec - november 2014 |
| V. Sinteza (evalvacija, priporočila, katalog dobrih praks) | september - december 2014 |

3. Predstavitev sektorjev s potencialom razvoja zelenih delovnih mest

Projekt se osredotoča predvsem na naslednje sektorje (in njihovo povezovanje), ki so relevantni za Slovenijo in imajo potencial razvoja zelenih delovnih mest:

- **trajnostna veriga lesa** oz. trajnostno gospodarjenje z gozdovi (ima velik potencial na področju energetske učinkovitosti, obnovljivih virov energije in gospodarne rabe virov),
- **trajnostni turizem** (gre za enega ključnih sektorjev evropskega gospodarstva, ki ustvari več kot 5 % BDP Evropske unije in zaposluje 5,2 % delovne sile EU. Potencial zelenih delovnih mest je zato velik, prepoznala ga je tudi Evropska komisija, ki vsako leto izbira t.i. EDEN projekte s ciljem spodbujanja trajnostnega turizma),
- **ekološko kmetijstvo** z vzpostavitvijo oskrbnih mrež s sonaravno pridelano hrano (od zelenega zaposlovanja imajo velike koristi trajnostno naravnane manjše kmetije, ki zaposlujejo celo več ljudi kot mehanizirane velike kmetije. Trajnostno kmetovanje temelji na znanju in zahteva raziskave ter vzpostavitev mrež, ki zagotavljajo prenos tega znanja med kmetovalci. Z razvijanjem ekološke pismenosti kmetov lahko tako ustvarimo nova zelena delovna mesta in bolj trajnostna okolja),
- **ravnanje z odpadki**: ponovna uporaba in recikliranje (pomemben generator preusmerjanja in ustvarjanja novih delovnih mest v lokalnem okolju in glede na strategijo Evropa 2020 na drugem mestu takoj za preprečevanjem nastajanja odpadkov v hierarhiji ravnanja z odpadki),
- **energetska učinkovitost in obnovljivi viri energije** (energetske sanacije in prenove stavb, proizvodnja energije iz obnovljivih virov energije itd.),
- **socialno podjetništvo** (podjetja tipa A: opravljanje poslovnih dejavnosti, prepoznanih kot družbeno koristnih, npr. varovanje okolja, ekološka proizvodnja hrane, pravična trgovina, socialni turizem, lokalna samooskrba s hrano, razvoj lokalnih skupnosti. Podjetja tipa B: podjetja, ki lahko opravljajo katerokoli od poslovnih dejavnosti, vendar svoj družbeno koristni značaj upravičujejo z zaposlovanjem težje zaposljivih oseb).

4. Projektna skupina

Projektna skupina je sestavljena iz štirih članov, ki bodo sodelovali ves čas trajanja projekta. Člani so:

- vodja projekta: Gaja Breclj, namestnica direktorice Umanotere;
- strokovnjakinja s področja trga dela in zaposlovanja: Jana Petkovšek Štakul, novinarka in urednica rubrike Zaposlitve & kariera pri časniku Dnevnik;
- strokovnjakinja s področja trajnostnega razvoja: Vida Ogorelec, direktorica Umanotere;
- strokovnjak za izobraževanje odraslih: Miran Morano, direktor podjetja Tangens d.o.o.

5. Strokovna skupina

Strokovno skupino sestavljajo strokovnjaki prednostnih sektorjev projekta (ekološko kmetijstvo, trajnostna veriga lesa, zeleni turizem, recikliranje in ponovna uporaba, energetska učinkovitost in obnovljivi viri, socialno podjetništvo). Strokovna skupina bo pripravila analizo stanja na področju zelenih delovnih mest v Sloveniji, opravila identifikacijo potreb, zbrala, analizirala in pregledno predstavila dobre prakse na področju zelenih delovnih mest v Sloveniji in v tujini. Strokovna skupina bo tudi sodelovala pri pripravi javnega natečaja in sodelovala pri pripravi spletnega kataloga dobrih praks.

Člani strokovne skupine so:

- Anamarija Slabe, strokovni vodja Inštituta za trajnostni razvoj, področje v projektu: ekološko kmetijstvo;
- dr. Franc Pohleven, profesor na Biotehniški fakulteti Univerze v Ljubljani, področje v projektu: trajnostna veriga lesa;
- dr. Renata Karba, Umanotera, področje v projektu: trajnostni turizem;
- dr. Marinka Vovk, Okoljsko raziskovalni zavod, področje v projektu: ravnanje z odpadki - ponovna uporaba in recikliranje;
- Goran Milošević, PROACT svetovanje za razvoj, področje v projektu: socialno podjetništvo;
- Bojan Žnidaršič, VITRA Center za uravnotežen razvoj, področje v projektu: energetska učinkovitost in obnovljivi viri energije.

Anketa med člani strokovne skupine

Mnenja strokovne skupine o projektu in njegovi vsebini: kaj so zelena delovna mesta, kakšno vlogo imajo v družbi, kako zeleno je njihovo delovno mesto ipd. po obravnavanih področjih

Anamarija Slabe: "Zelena delovna mesta so edina delovna mesta."

Zelena delovna mesta prispeva k trajnostnemu razvoju. Zato je z delovnimi mesti v prihodnosti tako: ali bodo zelena ali pa jih ne bo.

Franc Pohleven: "Načrtovati blaginjo na račun degradacije okolja je kratkoročno in neodgovorno."

Zelena delovna mesta temelji na predelavi (obdelavi) naravnih samoobnovljivih materialov, ki sovpadajo z načeli trajnostnega razvoja. Za prihodnost človeštva namreč ni pomembno, kako proizvajati ceneje, ampak s čim manjšim vplivom na okolje. V ceno izdelka bi zato morali vključiti stroške ogrožanja zdravja delavcev ter sanacije škode, ki jo s proizvodnjo izdelka povzročimo okolju in človeku. Šele ko bo doseženo ekonomsko-okoljsko ravnotežje in bodo v končni ceni izdelka zajeti tudi stroški onesnaženja, se bo izkazalo, katere izdelke bo v prihodnosti ekonomsko upravičeno sploh proizvajati.

Trenutno je interes kapitala le dobiček (kar nas je pripeljalo v ekonomsko in okoljsko krizo), ne oziraje se na škodo, ki jo okolju povzroči z umazano proizvodnjo. Načrtovati blaginjo na račun degradacije okolja je kratkoročno in neodgovorno. Drastično večanje števila prebivalstva na svetu zahteva vedno večjo skrb in odgovornost do okolja. Zato ne smemo graditi napredka (standarda) in delovnih mest na račun onesnaževanja okolja in ogrožanja ljudi. Gospodarstvo je treba čim prej preusmeriti na zeleno industrijo, ki predeluje naravne materiale (les, kamen), s čimer se zagotavlja humana in zdrava delovna mesta. Les in predelava lesa v izdelke edina omogočata prehod v nizkoogljično družbo.

Za Slovenijo, bogato z gozdom, ima les poseben pomen. S sedanje predelave fosilnih energetske potratnih surovin za proizvodnjo cementa, jekla, plastike, aluminija, kamene in steklene volne bi se morali gospodarstvo opreti na naše danosti, kot sta les in kamen, ter na izolacijo iz naravnih materialov (lesna volna, celuloza). Prav naše lesno bogastvo predstavlja neizmerno priložnost za preusmeritev zastarelega gospodarstva na energetske varčno in okolju prijazno (zeleno) industrijo, z najmanjšim možnim vplivom na okolja oz. najnižjo možno emisijo toplogrednih plinov.

Lesna industrija je energetske samooskrbna in zato primerna za našo državo, ki ima malo lastnih virov energije. Zato bi morali les opredeliti kot nacionalno strateško surovino ter iz njega proizvajati izdelke z najvišjo dodano

vrednostjo. S pospešeno predelavo lesa bi lahko zagotovili mnoga nova zelena delovna mesta, ki bi temeljila na lastnih danostih (lesu) in naših pičlih energetskih zmožnostih.

Kot visokošolski učitelj na Oddelku za lesarstvo Biotehniške fakultete, UL poučujem mlade o rabi lesa ter sodobnih tehnologijah predelave lesa. Ob pedagoškem delu raziskujem les, katerega lahko z naprednimi tehnološkimi postopki (proces) preoblikujemo v sodobno gradivo, ki je po vzdržljivosti in obstojnosti primerljivo klasičnim fosilnim materialom (beton, opeka).

Renata Karba: "Zelena delovna mesta so gradniki enakopravne, pravične in odprte družbe."

Gradimo družbeno soglasje za zeleni razvojni preboj - razvojno strategijo Slovenije, ki je usmerjena v rešitve in omogoča dolgoročni izhod iz krize. Zelena delovna mesta prispevajo k udeležanju te strategije. Približujejo nas izpolnitvi vizije, da je Slovenija družba, ki ob spoštovanju okoljskih omejitev in v dejavnem sožitju z naravo zagotavlja blaginjo in kakovostno življenje vsem svojim prebivalcem.

Po mojem razumevanju zelena delovna mesta ne zmanjšujejo le okoljskega odtisa gospodarskih dejavnosti, temveč so tudi družbeno odgovorna - so gradniki enakopravne, pravične in odprte družbe. So temelj sobivanja in harmonije okolja, družbe in gospodarstva.

Marinka Vovk: "Naša dejavnost je šolski primer zelenega delovnega mesta."

Zelena delovna mesta prispevajo k zmanjševanju okoljskega vpliva podjetij in ekonomskih sektorjev, razviti jih je mogoče na praktično vseh področjih. Zelena delovna mesta so v našem primeru - ponovna uporaba REUSE - okolju prijazna, dostojna, težijo k vnovični uporabi virov in neposredno trajnostnemu razvoju ter k zmanjševanju okoljskega vpliva. Postavljajo novo ekonomijo, kjer se vrednotijo tudi eksterni stroški, česar klasična ekonomija ne pozna.

Podjetje, ki je trajnostno naravnano, se usmerja v zeleno delovanje tudi na področju socialne komponente, kjer krepi zavest o pomenu vrednotenja znanja in kapitala, ki je v ljudeh. Klasična ekonomija na vzhodu pozna dobiček na račun izkoriščenih ljudi in okolja, in takšni izdelki konkurirajo naši ponudbi. To je seveda največja zmeta, ki je odločevalci še niso spoznali.

Obstoj in delovanje zelenih delovnih mest sta pogojena s politiko, njenimi strategijami in sporazumi ter ekološko zavestjo vsakega posameznika, torej končnega potrošnika. Ta se odloča, ali bo kupil izdelek, ki je lokalno izdelan z zelenimi delovnimi mesti, ali pač to ni pomembno, samo da je najceneje, tudi če na račun okolja in prikrajšanih delovnih mest.

Osebnostno mislim, da odločevalci še ne razumejo, da vlaganje v zelena delovna mesta pomeni neposredno varovanje okolja, manj toplogrednih plinov in emisij ter večje zaposlovanje in manjše transfere. Dokler zadostuje le verbalno varovanje okolja, ni pričakovati silnega trenda po odpiranju zelenih delovnih mest.

Dejavnost REUSE – ponovne uporabe je šolski primer zelenega delovnega mesta. Uporabljamo "odpadke", iz njih težje zaposlivi naredimo zanimive izdelke, saj odpadki dobi dizajn, in to je dodana vrednost. Uporabimo to, kar družba zavrže, odpadke in ljudi, ki imajo različne primanjkljaje.

Goran Milošević: "Potrošnik odloča za trajnostni razvoj in zelena delovna mesta ali proti njim."

Zelena je delovno mesto, ki nam zagotavlja varno prihodnost. Okolja, v katerih se krepi pomen zelenih delovnih mest, izkazujejo velik pomen spoznanju o nujnosti upoštevanja okoljskih in socialnih omejitev ekonomskega razvoja. Pri tem pa ne gre samo za takšno ali drugačno mnenje o naravi delovnih mest, ampak gre za stanje družbene zavesti, ki usmerja delovanje vseh institucij in posameznikov. Nastajajo in razvijajo se podjetja na področjih trajnostne gradnje, izboljšanja energetske učinkovitosti, ekološkega kmetijstva in lokalne proizvodnje hrane, koriščenja obnovljivih virov energije, trajnostnega turizma in še bi lahko naštevali. Nadaljnji razvoj teh podjetij pa seveda ne bi bil možen, če se na drugi strani ne bi krepilo povpraševanje po njihovih izdelkih in storitvah. Vsak posameznik, ki pred nakupom kateregakoli izdelka upošteva njegov izvor in ekološke ter socialne posledice njegove proizvodnje, se odloča tudi za ali proti trajnostnemu razvoju in za ali proti zelenim delovnim mestom. S tem pa tudi za ali proti varni prihodnosti nas in naših zanamcev.

Bojan Žnidaršič: "Vsak bo z veseljem zaposlil nekoga, ki zmanjšuje stroške in povečuje dobiček."

Zelena delovna mesta je tisto, ki zmanjšuje vpliv na okolje in/ali izboljšuje kakovost okolja. Področje je obširno in vedno dvojno (manj ter več). Pri energiji je to manj porabe in povečanje uporabe obnovljivih virov energije; pri vodi je večja uporaba deževnice, večje (100%) čiščenje odpadnih voda, več zadrževanja, več namakanja ter manj vodne erozije ter poplav. Pri odpadkih je več prizadevanj v smeri družbe brez odpadkov (Zero waste), principa C2C (Cradle to cradle) ter manj odlaganja; pri gradnji je to več naravnih in lokalnih materialov, ki se lahko reciklirajo; pri prometu je to več javnega prevoza, koles in električnih avtomobilov ter uporaba železnice za tovorni promet. Pri učenju je to vseživljenjsko učenje. Zelena delovna mesta:

- Ustvarjajo realna in dolgotrajna delovna mesta na popolnoma novih področjih
- Varujejo okolje in naravne vire
- Zmanjšujejo energetske in snovne odvisnosti uvoza
- Krepijo lokalno (državno) ekonomijo
- Krepijo (samo)zavedanje, da je količina virov omejena, neomejena pa količina obnovljivih virov

Pri obstoječih delovnih mestih gre za zbir poznanih ukrepov, kot je ločeno zbiranje odpadkov, večja uporaba naravne svetlobe, uvajanje elementov pametne hiše (senzorji), uvajanje obnovljivih virov energije, zmanjševanje porabe energije na enoto (kvadratni meter, oseba, izdelek), zmanjševanje temperature za ogrevanje prostorov (se bolje oblečemo), naravno ali prisilno prezračevanje, uvajanje deževnice...

Iskalci zaposlitve si lahko z inovativnostjo "naredijo" novo delovno mesto v zasebnem ali javnem sektorju. Področij, ki obremenjujejo okolje, je (skoraj) neskončno mnogo. Vsak delodajalec bo z veseljem zaposlil nekoga (ali mu omogočil delo kot samozaposlenemu), ki mu bo z novim delovnim mestom zmanjšal stroške in povečal dobiček.

Moje delovno mesto je navzven zelo zeleno, saj delujem kot energetski svetovalec ter moderator in vodja nevladne okoljske organizacije Vitra Cerknica, ki izvaja veliko različnih okoljskih aktivnosti. Navznoter pa je to čim večja uporaba naravne svetlobe, ugašanje računalnikov ter ločeno zbiranje pisarniških odpadkov.

6. Intervju: Sven Hergovich

Sven Hergovich je avstrijski ekonomist, ki bo na 1. nacionalni konferenci Spodbujamo zelena delovna mesta predstavil izsledke svoje najnovejše raziskave o razmerah za delo in zaposlitvenih priložnostih na področju zelenih delovnih mest. Študiral je ekonomijo na univerzah na Dunaju in Newcastleu, nato pa je med letoma 2008 in 2012 deloval znotraj organizacije Friends of the Earth Austria kot uradni govorec, koordinator mladinske sekcije, aktivist, zadnji dve leti predsednik upravnega odbora. Od aprila 2012 je svetovalec na področju trajnostnega razvoja in okoljske ekonomije na dunajski Avstrijski zvezni delavski zbornici, je vodilni strokovnjak na področju zelene ekonomije in še posebej zelenih delovnih mest.

Kaj so glavna sporočila vaše raziskave?

Izpostavil bi tri. Prvič, za odgovor na vprašanje, ali lahko zelena delovna mesta res zmanjšajo brezposelnost, moramo izračunati neto učinek zelenih delovnih mest na zaposlovanje in ne bruto učinek kot v številnih drugih raziskavah. Drugič, pri presoji zelenih delovnih mest je nujno upoštevati družbena in okoljska merila. In tretjič, obstajajo zaposlitveni sektorji (toplotna izolacija, javni prevoz, delno sektor obnovljivih virov energije), kjer je možno z ohranjanjem okolja ustvariti znaten pozitiven neto učinek na zaposlovanje.

Kdo ima glavno vlogo na trgu zelenih delovnih mest: vlada, podjetja, zaposleni, vsi skupaj?

Na to vprašanje težko odgovorim, saj je res odvisno od vrste zelenega delovnega mesta. Nekatera bolj razvijajo posamezniki ali podjetja, druga vlade.

Lahko naštejete nekaj zelenih delovnih mest, ki nedvomno spadajo pod zelena delovna mesta?

Po opredelitvi Eurostata so to tista, ki stremijo k pozitivnemu učinku na okolje. Na primer, vsa delovna mesta v sektorju obnovljivih virov energije, toplotne izolacije ali ekološkega kmetovanja so zelena. Toda ta definicija je pomanjkljiva: delovna mesta v sektorju javnega prevoza niso zelena, pa čeprav javni prevoz prispeva k ohranjanju okolja. Večina definicij zelenih delovnih mest (razen po definiciji ILO) tako ne upošteva družbenih vidikov, kot so delovni pogoji, pri zelenih delovnih mestih pa je bistveno ne le njihovo ustvarjanje, pač pa tudi to, da so ta mesta dobra delovna mesta.

Slovenija se še vedno sooča z gospodarsko krizo. Kako pomembno je ustvarjanje zelenih delovnih mest v tem boju po ohranjanju zdravega gospodarstva?

Slovenija se tako kot večina drugih evropskih držav sooča z večplastno krizo. Ena od teh je gospodarska, druga okoljska. Ustrezna rešitev bi bil predlog družbeno-okoljske preobrazbe, ki se osredotoča enakovredno na gospodarske, družbene in okoljske cilje. Vsi ukrepi bi morali vsaj pomagati izboljšati položaj na enem od teh ciljev in poslabšati na nobenem. Dober primer za to je naložba v toplotno izolacijo ali javni prevoz. Te zmanjšujejo brezposelnost in pomagajo gospodarstvu, hkrati pa tudi pomagajo ohraniti okolje.